

Ameriške in angleške čete zasedle 17 mest v Italiji

Nemško poveljstvo zagnalo novo divizijo na fronto, da ustavi prodiranje zaveznikov proti Rimu. General Clark naznanil prebitje nemške bojne črte pri reki Garigliani. — Ruska armada prodrla 35 milj daleč po okupaciji Kijeva, glavne mesta Ukrajine. Moskva razkrila ogromne nemške izgube na ruskih frontah. — Američani potopili dve japonski bojni ladji, deset pa poškodovali.

Zavezniški stan v Alžiru, 8. nov. — Čete pete ameriške in osme britske armade so izvojevale nove uspehe v operacijah proti nemški sili od Gaetskega zaliva na zapadu do Jadranskega morja na vzhodu, se glasi uradni komunikacije. Zasedle so strateške višine nad Mignanom in nadaljnjih 17 italijanskih mest.

Ameriške čete so prodrle pet milj daleč, britske pa deset milj v zadnjih 24 urah. Britska armada je odbila nemške protinapade na svoje pozicije in okupirala Cupello, Palmolo in Celenzo, mesta na zapadni strani reke Trigne. Nemško poveljstvo je vrlo novo divizijo na fronto, da ustavi prodiranje zaveznikov.

London, 8. nov. — Ruske armade so prodrle 35 milj daleč v smeri Rumunije od Kijeva, glavne mesta Ukrajine, ki je padlo zadnjo soboto, se glasi radijsko poročilo iz Moskve. Okupirale so Fastov, strateško železniško križišče, in spravile v past nemške divizije na ozemlju med reko Dnjeper in Črnim morjem. Nemški letalci so stenočniki metali bombe na londonska predmestja, ki so treščile na plesno dvorano, trgovine, dve gledališči in restavraciji in jih porušile. Več ljudi je bilo ubitih in ranjenih. To je bil največji nemški bombni napad na predmestja od maja 1. 1941.

Zavezniški stan na Pacifiku, 8. nov. — Ameriški letalci so napadli japonsko bojno brodogradnjo, ki je odplula iz Truka proti Rabaulu, letalski in mornarični bazi na otoku New Britain. Glavni zavezniški stan poroča, da so bombe potopile dve japonski križarki, sedem drugih in tri rušilnice pa poškodovale.

Zavezniški stan na Pacifiku, 6. nov. — Močna japonska bojni mornarica, ki vključuje najmanj 14 križark in oklopnih ladij, je odplula od Truka proti Kaviengu, otok New Ireland, in Rabaulu, otok New Britain, kjer so glavne japonske mornarične in letalske baze, poroča glavni stan generala Douglasa MacArthura. Izgleda, da se je poveljstvo japonske pomorske sile odločilo za ustavitve zavezniškega prodiranja na Pacifiku.

Zavezniški izvidniški letalci so opazili japonske konvoje v vodovju na severovzhodni in severozahodni strani Kavienga, 150 milj nad Rabaulom. Možnost je, da so nekateri konvoji že dospeli v Rabaul, ki je bil zadnje dni tarča silnih bombnih napadov. Zavezniški letalci so v teh napadih uničili in poškodovali najmanj 26 japonskih ladij in parnikov.

General MacArthur je dejal, da bodo Japonci izboljšati položaj v Rabaulu, ki je bil nevtraliziran kot posledica bombnih napadov in okupacije otoka Bougainville po ameriških četah. Dva konvoja na poti v Rabaul sta bila včeraj bombardirana iz zraka.

Cungking, Kitajska, 6. nov. — Kitajske čete, katere so izvežali ameriški častniki, so v akciji v severni Burmi, kjer so že poglajale Japonce z utrujenih pozicij ob zalagalni ledovski črti. Čete so udrele v severno Burmo iz Indije in prodrle sto milj daleč.

Ameriški general Joseph W. Stilwell, poveljnik kitajskih vojaških enot v Indiji, je odredil akcijo proti Japoncem v Burmi pred enim tednom. Kitajske enote, katerih operacije proti japonski sili podpirajo ameriška bojna letala, so že zasedle gornji del doline Hukawng skor brez odpora s strani sovražnika. Poročilo pravi, da so Kitajci utrpeli neznatne izgube v operacijah proti Japoncem.

Ozemlje, ki so ga Kitajci okupirali, leži na zapadni strani reke Čindoina.

SENAT SE IZREKEL ZA MEDNARODNO KOOPERACIJO

Connallyjeva resolucija sprejeta s ogromno večino

MOSKOVSKA DEKLARACIJA PO-TRJENA

Washington, D. C., 6. nov. — Višja kongresna zbornica je s 85 proti petim glasovom sprejela Connallyjevo resolucijo, s katero se je izrekla za sodelovanje Amerike v svetovni organizaciji za ohrano bodočega mira. Enotnost kongresa, kakršna se je pokazala, ko je napovedal vojno osišču, je bila ponovno demonstrirana s sprejetjem resolucije. Amerika bo v smislu te resolucije zastavila ves svoj vpliv in moč za vzdrževanje svetovnega mira v povojni dobi in preprečenje agresije v bodočnosti.

Skoro vsi senatorji so izrazili svoje mnenje o velevažni deklaraciji v debati, ki je trajala deset dni. Proti resoluciji so glasovali senatorji Johnson, Langer, Reynolds, Wheeler in Shipstead, vodilni izelacionisti pred vstopom Amerike v vojno.

Debata je zavzela dramatičen značaj, preden je bila resolucija dana na glasovanje. Senator Johnson, republikanec iz Californije, ki je nedavno okrevljal od težke bolezni, se je dvignil s svojega sedeža in apeliral na svoje kolege, naj glasujejo proti resoluciji in s tem demonstrirajo, "da so edino Američani in da hočejo ohraniti Ameriko, kakršna je, v dnevih, ki pridejo." On je bil vodja opozicije pred 25 leti, ki je preprečila vstop Amerike v Ligo narodov. Johnson je star 77 let. Njegov glas je bil tako šibek, da ga niso vsi slišali. Trije senatorji, ki so ga podpirali v opoziciji proti vstopu Amerike v Ligo narodov pred 25 leti, so ga zapustili in glasovali z večino. Ti senatorji so Capper, McNary in Walsh.

Resolucija je bila ojačena z dodatkom člena k moskovski deklaraciji štirih velesil — Rusije, Velike Britanije, Amerike in Kitajske. Ta člen določa, da mora senat potrditi vsako pogodbo, ki jo Amerika sklene z drugimi državami z namenom dosege ciljev Connallyjeve resolucije. Za to je glasovalo 55 demokratov in 35 republikancev.

Zavarovalne družbe se upirajo kontroli
Springfield, Ill., 6. nov. — Na zborovanju direktorjev zavarovalnih kompanij, ki se je pričelo v tem mestu, je bil soglasno sprejet predlog, da se bodo odločno borile proti federalni kontroli. Sprejeta je bila resolucija, s katero so direktorji odobrili Bailey-Van Nuysov načrt, predloženi senatu, da državne, ne federalna vlada, regulirajo in nadzirajo poslovanje zavarovalnih kompanij.

Socialisti dobili več sedežev v švicarski zbornici
Bern, Švica, 6. nov. — Socialisti so dobili več sedežev v parlamentu pri volitvah. Na bazi poročil o volilnem izidu so dobili najmanj deset novih sedežev v parlamentu, v katerem bodo imeli najmanj 55 sedežev, skoro eno tretjino. Možnost je, da pride socialist v vlado.

Berlin naznanil napad na Vatikan
London, 6. nov. — Rimski radiopostaja pod kontrolo Nemcev poroča, da so zavezniški izvršili "kriminalni bombni napad" na Vatikansko mesto sinoči. Stiri bombe so padle v bližini katedrale Sv. Petra in povzročile precejšnjo škodo.

Samo 700,000 brezposelnih v Ameriki
Washington, D. C., 6. nov. — Cenzenski biro je naznanil, da je bilo samo 700,000 brezposelnih v oktobru v Ameriki. Število je padlo za 100,000 od septembra. V oktobru preteklega leta je število brezposelnih znašalo 1,600,000.

Berlin naznanil napad na Vatikan
London, 6. nov. — Rimski radiopostaja pod kontrolo Nemcev poroča, da so zavezniški izvršili "kriminalni bombni napad" na Vatikansko mesto sinoči. Stiri bombe so padle v bližini katedrale Sv. Petra in povzročile precejšnjo škodo.

Domače vesti

Obiski in posrnavi

Chicago. — Frances Lukanich iz Chisholma, Minn., znana dopisovalka v naše liste, je 6. t. m. obiskala gl. urad SNP in uradništvo Prosvete. Iz Chicaga pojde v Cleveland in Washington, D. C.

Še eden vojak pogrešan
Warren, O. — Jos. in Ana Glavan iz te naselbine sta bila obveščena od vojnega departmanta v Washingtonu, da je njun sin, štabni saržent Louis J. Glavan, pogrešan nekje na Srednjem vzhodu. Star je bil 23 let. K vojakom je bil poklican 14. maja 1942 in dodeljen je bil letalskim bombardirjem. Zapuška starše, tri brate (dva pri vojakih) in sestro.

Naš vojak padel
Girard, O. — Marta Jamšek, članica društva 49 SNP, je bila obveščena po vojnem departmentu, da je bil njen sin Albert Jamšek ubit v letalski nezgodi nekje v Evropi 22. oktobra. Bil je štabni saržent in topničar na bombniku. Tukaj zapuška starše, sestro in brata v armadi.

Nov grob v Minnesoti
Chisholm, Minn. — Dne 30. okt. je umrla Amalija Jakše, stara 48 let in rojena na Elyju, v Minnesoti. Njeno deklško ime je bilo Verant. Podlegla je raku na oblistih. Zapuška moža Edvarda, sina Alberta, ki služi strica Sama nekje v Italiji in dve sestr. Pokojnica je prišla v Chisholm leta 1907 in bila je med prvimi Slovenkami, ki so bile uposlene v tukajšnjih prodajalnicah. Njen mož in sin sta člana društva 110 SNP.

Odbor potrdil rudarsko pogodbo
Dnevna mezda zvišana na \$8.50
Washington, D. C., 6. nov. — Vojno-delavski odbor je z enajstimi proti enemu glasom odobril pogodbo, ki sta jo sklenila John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, in notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi administrator za kurivo, zadnji četrtlet. Proti je glasoval Wayne L. Morse, reprezentant javnosti v odboru. On je podal izjavo, v kateri je naglasil, da je sklepanje pogodb pod pritiskom stavke v nasprotju z interesi javnosti.

Odbor je potrdil pogodbo s pridržkom, da se mora usoglasiti s američani splošne mezde stabilizacije. Ta bo krila okrog 530,000 rudarjev na polju mehega in trdega premoga.

Poročila iz rudarskih distriktov omenjajo, da se stavkarji vračajo na delo. Pričakuje se, da bo obrat v premogovnikih obnovljen prihodnji teden na splošno.

Lewis še ni kometnil akcije vojno-delavskega odbora. On se je po naznanilu, da je odbor odobrila pogodbo, sestel s člani smerničnega odbora in predsedniki rudarskih distriktov. Določa se, da je hkeja vladnega odbora sprejemljiva in da bo rezultirala v končanju kontroverze, ki se je pričela, ko je potekla veljavnost stare pogodbe 31. marca tega leta.

Armada prevzela japonsko taborišče
Tulelake, Cal., 6. nov. — Vojaške čete so prevzele kontrolo nad tukajšnjim taboriščem, v katerem so Japonci internirani, da preprečijo obnovo izgradov. V izgradih, ki so izbruhili zadnji tork, je bilo več oseb ranjenih. Vojaške čete so prevzele kontrolo na prošnjo Rayja Besta, direktorja taborišča.

Stavka v illinoiski jetnišnici zatrta
Chicago, 6. nov. — Stavka v državni jetnišnici v Jolietu, katere se je udeležilo 480 jetnikov, je bila sinoči zatrta. Joseph Ragan, nadzornik jetnišnice, je dejal, da so jetniki zastavkali, ker je bila njihova zahteva, da se jim zviša plača od pet dolarjev na mesec na \$35 do \$50 zavrnjena.

Bitke med četniki in partizani
Mihajlovič zanika sodelovanje z Nemci
London, 6. nov. — Komuniste jugoslovanske osvobodilne armade pravi, da se bitke med partizani in Mihajlovičevimi četniki nadaljujejo v Srbiji. Londonski krogi so jih označili za bitke brat proti bratu.

Komuniste dostavlja, da so bitke, katere partizani vodijo proti Nemcem in četnikom, uspešne.

Mihajlovičev krogi v Londonu zanikajo obdolžitve, da se četniki bore na strani Nemcev proti partizanom. Naglasili so, da je Mihajlovič lojalen kralju Petru in prijatelj predsednika Roosevelta in premierja Churchill.

Radijsko poročilo iz "svobodnega jugoslovanskega gorvoja" pravi, da so Mihajlovičevimi četniki osvobodili v oktobru več trgov in vasi v Bosni, Hercegovini in Sandžaku, toda kakor hitro so jih osvoboditelji zapustili, so jih napadle komunistične partizanske enote iz ozadja in informirale svet nekaj dni pozneje o svojih "novih zmagah".

Bitke med četniki in partizani

Mihajlovič zanika sodelovanje z Nemci

London, 6. nov. — Komuniste jugoslovanske osvobodilne armade pravi, da se bitke med partizani in Mihajlovičevimi četniki nadaljujejo v Srbiji. Londonski krogi so jih označili za bitke brat proti bratu.

Komuniste dostavlja, da so bitke, katere partizani vodijo proti Nemcem in četnikom, uspešne.

Mihajlovičev krogi v Londonu zanikajo obdolžitve, da se četniki bore na strani Nemcev proti partizanom. Naglasili so, da je Mihajlovič lojalen kralju Petru in prijatelj predsednika Roosevelta in premierja Churchill.

Radijsko poročilo iz "svobodnega jugoslovanskega gorvoja" pravi, da so Mihajlovičevimi četniki osvobodili v oktobru več trgov in vasi v Bosni, Hercegovini in Sandžaku, toda kakor hitro so jih osvoboditelji zapustili, so jih napadle komunistične partizanske enote iz ozadja in informirale svet nekaj dni pozneje o svojih "novih zmagah".

Hrvatje razbili železniško progo

Bolgarski premier pozvan v Nemčijo

London, 6. okt. — Buletin iz glavnega stana generala Tita, poveljnika osvobodilne armade, trdi, da so hrvaški partizani udarili v Medmurje, ozemlje med Muro in Dravo, ki ga je pograbila Ogrska, ko je Nemčija premagala Jugoslavijo, in razbili železniško Zagreb-Varaždin-Toplice v več krajih. Partizani drže Varaždin, Ludpreg, Toplice, Novi Marof in Zlatar na ozemlju med Zagrebom in ogrsko mejo z železniškim in cestnim omrežjem, ki spaja Budimpešto s severno Italijo.

Tito je prej naznanil, da so partizani uničili nemško motorno kolono v severozahodnem delu Hrvaške, da so se morali Nemci umakniti po ljutih bitkah s partizani pri Beraniju, Črna gora, in da so partizani razdejali železniško postajo v Rudenki. Enote osvobodilne armade so napadle nemške čete, ki so se izkreale na polotoku Peljesacu v bližini Splita.

Vest iz Berna, Švica, pravi, da je Hitler pozval bolgarskega premierja in zunanjega ministra v Nemčijo in zahteval, da morata poslati nadaljnje divizije v južnovzhodno Evropo. Da imajo Nemci poteškoče v operacijah proti partizanom, potrjuje poročilo, da so slednji zasedli več važnih točk ob reki Lim, med temi Pribož, 60 milj južnovzhodno od Sarajeva.

Španski vojaki se vračajo z ruske fronte

San Sebastian, Španija, 6. nov. — Nadaljnja grupa plave divizije španskih prostovoljcev, ki so se borili na strani nemške armade proti sovjetskimi četam na ruskih frontah, se je vrnila domov. Ta je štela 604 člane. Dve grupi sta se že prej vrnili domov iz Rusije.

Stavka v illinoiski jetnišnici zatrta
Chicago, 6. nov. — Stavka v državni jetnišnici v Jolietu, katere se je udeležilo 480 jetnikov, je bila sinoči zatrta. Joseph Ragan, nadzornik jetnišnice, je dejal, da so jetniki zastavkali, ker je bila njihova zahteva, da se jim zviša plača od pet dolarjev na mesec na \$35 do \$50 zavrnjena.

AMERIŠKA VOJAŠKA MISLIJA FORMIRANA V MOSKVI

Poslanik Harriman naznanil poglobitev kooperacije

HULL POHVALIL RUSKE VODITELJE

Moskva, 6. nov. — Ameriški poslanik W. Averell Harriman je naznanil ustanovitev ameriške vojaške misije v Moskvi, da se poglobi kooperacija med Ameriko in sovjetsko Rusijo v vojnih prizadevanjih in pospeši poraz Nemčije. Za načelnika misije, ki bo imela tesne zveze tudi z britsko vojaško misijo, je bil imenovan general John R. Deane.

"Ustroj, ki bo omogočil kooperacijske akcije članov generalnih štabov Amerike, Rusije in Velike Britanije, je bil formiran," je rekel Harriman. "Vojne operacije, ki so zdaj v teku in one, ki bodo odredene v bodočnosti, da se zdrobi nemška vojna mašina, bodo zahtevale hitre zaključke. Poteškoče, ki so ovirale izvedbo vojaških načrtov, so bile premagane z ustanovitvijo vojaških misij. Te bodo omogočile kooperacijo na široki podlagi."

General Deane je spremljal državnega tajnika Hulla na poti v Moskvo in je bil njegov svetovalec o vojaških zadevah na konferenci treh velesil. On bo dobival instrukcije kot načelnik vojaške misije od šefa generalnega štaba v Washingtonu.

Harriman je v naznanilu o novi vojaški aranžmaji tudi sugeriral večjo ameriško pomoč Rusiji pri rehabilitaciji opustošenih pokrajin, zaeno pa je priporočal nadaljnje diskuzije med reprezentanti Amerike, Rusije in Velike Britanije.

Državni tajnik Hull je pred odhodom iz Moskve podal posebno izjavo, v kateri je pohvalil ruske voditelje, rusko gostoljubnost in uljudnost. "Uverjen sem, da bodo uspehi, doseženi na konferenci, imeli dalekosežen učinek," je dejal. "Izraziti moram svojo hvaležnost in zahvalo vsem, ki so prispevali k naši udobnosti in uspehu konference."

Kongresnik napovedal novo fronto

Zavezniške priprave za udarce

Washington, D. C., 6. nov. — Kongresnik Cannon, demokrat iz Missourija in načelnik odseka za aprocipacije, je dejal, da je kongres dobil definitivno zagotovilo, da bo nova fronta odprta v bližnji bodočnosti. To napoved je izrekel v svojem govoru, v katerem je poveljeval vlogo, ki jo igra urad za vojne informacije, ko se je vršila debata o predlogu, da ta urad dobi dodatno vsoto \$167,268,444 za izvrševanje svojih funkcij.

"Mi vemo, da mora biti nova fronta takoj odprta," je dejal. "Dobili smo že pozitivno zagotovilo, da bo odprta v bližnji bodočnosti. Pot za novo fronto mora biti počiščena. Naši prijatelji v okupiranih državah bodo pravdočasno obveščeni, da se pripravijo."

Cannon ni razkril vira informacij, da bo kmalu odprta nova fronta. Mnenje prevladuje, da so bila zadevna zagotovila dana na tajni seji članov njegovega odseka, pred katerimi je nedavno nastopil general George C. Marshall, šef ameriškega generalnega štaba.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nanarčnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

Odgovor na anonimno pismo

Johnstown, Pa.—Prejela sem pismo brez podpisa od neke "prijateljice"—ali je "prijatelj", ki se je skrival za kikirlo? Vsekakor sem prisiljena, da ji javno odgovorim. Prav nič se ne bom kregala z njo, marveč me še veseli, da imam tako "prijateljico", ki se toliko zanima zame.

Samo to mi ne gre v glavo, kako moreš brati Prosveto, ki je, kot mi pišeš, "tako brezverski list". Ali se za svojo dušo manj bojiš kot za mojo? Potem ti mora biti moj "večni blagor" bolj pri srcu kot tvoj lastni. Takih nesebičnih prijateljev je pa malo, zato me veseli, da imam jaz vsaj eno tako dušico.

Kar se tiče Slovenske narodne podporne jednote, ne pričakujem od župnika, ne od tebe, da bi zanj agitala; pričakovati kaj takega, bi bilo preveč. Vidva le skrbita za svojo jedoto. Ampak denar je že tudi tedi prav prišel od—"brezverske jednote." Vsa pravila SNPJ sem prebrala, pa ne vidim nič, kar bi bilo proti veri. Jednota se ne briga, če ta ali oni član vse dneve premoli, ali pa nič. Če si v nesreči, ti pomaga kot članu, pa bodi najboljše faran ali svobodomslec.

Ali si pozabila, da smo v deželi verske in politične svobode? Za svojo osebo sem prisegla zvestost zvezdnati zastavi, ki mi garantira to svobodo. Do danes mi tudi "narodna jednota" ni krtila te svobode, pač pa mi hoče nekdo drugi diktirati, dasi ne vem kaj, ker ni jasno izraženo v tem anonimnem pismu. Žalostno, da se pri kravah nisem mogla več naučiti, da bi razumela tvoje pismo. Kaj vendar želiš, da storim?

Kar se tiče Sansa in moje "časti", do sedaj se nisem vedela, da mi pripada kaka čast. Ti si prva, ki mi jo daš. In kadar nasprotnik prizna čast svojemu nasprotniku, mora že biti res. Ljudske sodbe se jaz ne bojim, kajti moja vest je čista in me prav nič ne peče. V zadnji vojni sem bila sama tam med revnimi kmeti, in sicer dekla, ne princeznja. Videla in okusila sem vse pomankanje, dasi naši kraji niso bili zasedeni od sovražnika. Za denar se sploh ni moglo dobiti živeža in kako se naj dobi sedaj? Saj še v tej deželi nič ne dobiš brez pointov, četudi imaš denar.

Kot mi pišeš, se tja pošilja le kredit ljubljanskemu škofu. Ali ne veš, da okupatorska cenzura odpre vsako pismo, vsako pošiljko; torej bo Nemec prej vedel kot škof in tudi vzela. Sploh je pa meni všečeno, če hočejo Slovenci vse "pede" brez odbitka dati gospodu župniku za takojšnjo pomoč, ali pa nič. To skrb prepričam drugim, kajti sama imam bolj važne stvari na glavi. Toda ali se ti ne zdi, da bi bilo bolj koristno, če bi si podali roke in zbirali skupaj čim več je mogoče, da bi ob prvi priliki poslali tja, kakor hitro bi bila pomoč mogoča? Ali bi ne bilo to bolje kot pa delati razdor?

Kot mi pišeš, delam poštvovalno in da me med vami ne more nihče imeti za neusmiljeno in brezsrčno. Do danes si nisem lastila še nobene časti in tudi

še nisem nikjer zapisala, kaj storim za krvaveči slovenski narod. Menda je že božja volja, ker mi lastni sodelavci ne dajo tega za doščanja, mi ga dajo pa moji nasprotniki. Obzalam le, da nisi toliko "možaka", da bi se podpisala; mogoče bi te še rada imela, ako bi te poznala.

Ce misliš, da sem užaljena zato, ker me imenuješ "Vidmarco", se zelo motiš. V resnici sem ponosna na to plebejsko ime—tudi kralj ni bolj ponosen na svoj prestol. To ime nosi človek-poštenjak, ki ni še nikomur hudega storil, dobro pa že marsikomu. In tega poštenja mu niti ti ne moreš vzeti. Torej me diči pošteno, ne umazano ime.

Kar se "Iškarijota" tiče, se ne zavedam, da bi kaj takega storila, da bi zaslužila to ime. Do danes še nisem nikogar izdala, nikomur branila v cerkev. Toda če tega ali onega vpišem v "brezversko jedoto", pa to storim na njegovo željo; posili še nisem nikogar vpisala. Ali ne veš, kaj so telesna dela usmiljenja: obiskovati bolnike, pokopavati mrtlice, lačne nasiti in žejne napojiti? Ali ne vršim tega dela jaz in moja jedota? In še assessment zraven pobiram, ker brez tega ni nobenega društva, niti vašega ne.

Prosim te, draga prijateljica, da se drugič podpišeš. Priznam, da nisem še imela tako poštvalne in za mojo dušo in osebo skrbeče prijateljice kot si ti, odkar so mi umrli mati. Torej se ti za vso skrb zahvaljujem in ti želim dolgo življenje in vso srečo, da boš lahko še nadalje zame skrbela. Končno slovenski pozdrav, toda za božjo voljo, ne čitaj Prosvete!

Mary Vidmar.

Pittsburska izjava

Pittsburgh, Pa.—Odbor Slovenskega doma v Pittsburghu po nalogi članske seje najodločneje obsoja zlobne napade in klevete proti pisatelju Louisu Adamiču, ki vodi značajno osvobodilno gibanje južnih Slovanov v Združenih državah. Mi smatramo, da so ti napadi istočasno naperjeni proti vsem narodom v Jugoslaviji, kjer se je vse, kar je poštenega in zavednega med Srbi, Hrvatimi in Slovenci, oklenilo in zbralo pod praporom Narodne osvobodilne fronte pod geslom: "Smrt fašizmu, svoboda narodu!"

Naš glas protesta pridružujemo clevelandskim in vsem ostalim organizacijam, ki so zapopadle nevarnost in škodljivost teh napadov. Zavedamo se, da so dela pisatelja Adamiča ne samo zgodovinskega pomena, ampak neprecenljive vrednosti za končno osvoboditev južnih Slovanov in zmage nad Hitlerjem in vsem tem, kar predstavlja on in njegovi hlapci pod različnimi plašči. Posebno pa obojamo razdorno in intrigrsko delovanje jugoslovanskega poslanika v Washingtonu, Konstantina Fotiča, ki je gonilna zakulisna sila teh napadov in klevet.

Fotič je glavni predstavnik srbskih koruptnih vladarjev, ki so vsa leta svojega vladanja nad Srbi, Hrvati in Slovenci podžigali mržnjo in širili razdor, da

so jih lažje gulili in mučili. Daje smo uverjeni, da je Fotič odgovoren za pojav slovenskih klerofašistov, ki so pričeli kazati svoje prave fašistične obraze z rdečo gonjo proti Adamiču in ostalim iskrenim voditeljem SANSa. Slovenski klerofašisti upajo na ta način razbiti SANS, še posebno pa Združeni odbor južnih Slovanov, zavreči sklepe clevelandskega kongresa in prelo SANSa in že imenovanega Združenega odbora obračati politične smernice ameriških Slovencev tako, da bi bilo v prid gnilega režima in povratka starega zla.

Takozvana jugoslovanska vlada v Kairu je očitno v skrbeh za svoje položaje. Sploh sluti možnost, da ji je odbila zadnja ura, ako bi partizani in narodna osvobodilna armada s pomočjo Združenih držav, Anglije in Rusije pregnali nemške okupatorje in domače kvizlinge iz Jugoslavije. To so glavni razlogi, da je jugoslovanska vlada in tudi Fotič pospešili napore, da zrušijo naše edinstvo in gibanja, ki so potrebna za osvoboditev našega naroda, in da oblatijo vse.

Iz razloga, ker so cilji SANSa jasni in v interesu dolgo trpečih narodov, iz razloga, ker pisatelj Adamič vodi eno od najlepših bitk v burni zgodovini Srbov, Hrvatov in Slovencev, se zavezujemo, da bomo čvrsto stali za pisateljem Adamičem in SANSom, za partizani in Narodno osvobodilno fronto, da bomo podpirali vse svobodoljubne narode, da si čimprej priborijo svobodo in pravico samoodločevanja v smislu Atlantskega čarterja.

Naša zvestoba do Združenih držav pa nam nalaga, da najstrožje nastopamo proti povzročiteljem in napadalcem Adamiča in njegovega častnega dela, ker zlorablja in skrunijo ameriško svobodo, prezirajoč dejstvo, da naši sinovi v ameriški armadi in naši bratje v domovini prelivajo kri za iste ideale in svobodo.

Paul Klun, predsednik,
Frank Oblak, tajnik,
John Kronland, blagajnik.

Kje je rešitev balkanskih narodov

Canton, O.—V urednikovi koloni Prosvete z dne 26. oktobra čitamo nekako takole: Ako bi imeli Slovenci republiko, Hrvati republiko, Srbi pa svojo kralja, bi lahko živeli v uniji, z drugimi besedami: v Balkanski uniji.

To so le dobre sanje, katere pa ne morejo nikdar postati realnost, dokler bo vladal kak kralj na Balkanu.

Čenjeni urednik! Balkanska unija je mogoča samo pod enim pogojem: da vse balkanske države postanejo republike. To vi dobro veste in tudi vsakdo, ki pozna balkansko godlo.

Balkanske države bodo imele najboljšo priliko, da se proglase samostojne demokratične republike takoj po padcu Nemčije. To bo moment, kakršne se mi še nikdar prej nudi balkanskim narodom. Ako ti narodi ne bodo zaspali tega zgodovinskega momenta, je vprašanje Balkanske unije rešeno.

Če pride do tega, bi ostala samo ena zapreka, katero bi morale te republike takoj rešiti: Odvzeti državljanske in druge pravice vsem onim političnim šarlatanom, ki so odgovorni za sejanje sovraštva med temi na-



Skupina ameriških vojakov v džungli cone Panamskega prekopa

rodi. Oni so jih držali v ognju enega proti drugemu samo zato, da so se držali na krmilu po svoji volji, ne pa po volji teh narodov, ki bi rajši umrli kakor pa še nadalje živeli v takem političnem peklu.

Dokler ne bo konca takih političnih šarlatanov, do takrat ostane Balkanska unija le iluzija. Kriviti ne moremo inozemstva za razdrapanje razmere tega polotoka, ker dobrega državnika, katerega Balkan do sedaj še ni imel, ne morete kupiti niti z zlatom, pa naj to zlato pride iz inozemstva ali iz domače banke.

Kriviti je treba one domače državnike, katerim so bili kralji, korupcija in samopašna politika več kot pa narod, ki živi še danes na tem nesrečnem polotoku v opankah.

V Grčiji, Bolgariji, Rumuniji in Jugoslaviji so danes grupe, ki si žele novega reda. Ako bo tem grupam uspelo, da pridejo do premoči nad onimi, ki se v svoji mlačnosti ne zavedajo, kaj delajo, ko se bore pod vodilji, kateri si žele le povratek kraljev in diktature, bi bilo pod uresničenjem takih pogojev vprašanje unije teh držav rešeno. V tem primeru bi Jugoslavija ostala nerazcepljena republika, ki bi se bolje branila proti notranjim in zunanjim sovražnikom in bi bolje živela, kakor pa, če bi bila razcepljena v dve republiki in eno kraljevinu.

Sploh pa si je kaj takega nemogoče predstavljati: dve republiki in ena kraljevina pod eno streho, kajti to bi bil še večji nestvor kot je bila Jugoslavija pred invazijo. Mar mislite, da bi bil potem mir v taki državi in složno sožitje med prizadeti narodi? Niti malo ne, kajti kraljevaši bi delovali za raztegnitev oziroma vzpostavitev kraljevske, v resnici velesrbske hegemonije tudi na Hrvaškem in v Sloveniji. Rezultat tega bi bil, da bi se Jugoslavija znašla tam, kjer je bila med obema svetovnima vojnama.

Ako ona grupa, ki si želi, da Jugoslavija ostane enotna in postane demokratična republika, pride do premoči in če hoče preprečiti politično šarlatanstvo stare šole, tedaj bo morala proti svoji volji vladati začasno z železno roko, dokler se razmere ne uredijo.

Jugoslavija, Bolgarska in Poljska so tri slovanske države, ki so imele neprestano notranje homatije, odkar obstoje. Te homatije sta za Jugoslavijo in Poljsko reševala Pariz in Berlin, za Bolgarijo pa Berlin. Ako ne bodo te države sedaj zmogne, ne se jim nudi najboljša prilika, da si uredijo notranje razmere po demokratičnih načelih, potem bi bilo najbolje, da pride Rusija in vključi te slovanske države v Unijo sovjetskih socialističnih republik pod zastavo vsega slovanstva v eni državni celoti.

Ako bi tako ogromna država postala resnično demokratična, bi v 50 letih v splošnem napredku pustila zapad daleč za seboj.

Michael Chok.

Na domači politični fronti

Zadnji tork so bile ponekod mestne in državne volitve, ki so v večini primerov prinesle zmago republikancem. Republikanci seveda jubilatno izvajajo iz tega, da so te volitve "prst," ki kaže, kaj pride v prihodnjem letu, ko bodo predsedniške volitve.

Trdno pričakovanje republikancev, da bo leto 1944 njihovo leto, v katerem se po dvanajstih letih spet vrnejo v Belo hišo in vzamejo kongres v svoje roke, je predmet njihove propagande že od lanskega novembra, ko so republikanci prvič v dobi novega deala izdatno pomnožili svoje mandate v kongresu in domačih, to je državnih uravah. Nad to propagando, kakor nad vsako drugo, lahko skomignemo in jo ignoriramo, ampak resni opazovalci ameriške politike bodo priznali, da republikanska propaganda ne vsebuje le golega gozbeždanja.

Vplivni republikanci—pri teh ne mislimo skrajnih desničarskih burboncev ali nacionalistov, bivših izolacionistov—so na delu že od leta 1940 s pripravi za prihodnje volitve. Njihova taktika je spretna in zvita. Roosevelta kot vrhovnega poveljnika oboroženih sil Združenih držav podpirajo in pri vseh vojnih naporih so v ospredju z zastavo v rokah, ampak Roosevelta kot predsednika in politika neprestano napadajo in mu nagajajo, kjer le morejo. Na bojnih frontah je vse ali right, pravijo, toda na domači fronti, ki zalaga bojne fronte z vsemi potrebščinami, je—vse narobe. In vse napake, ki jih indirektno s svojimi ovirami v kongresu sami pomagajo ustvarjati, so potem položene Rooseveltovi administraciji na pleča!

Vse napake in homatije, ki se neprestano ponavljajo v notranji politiki vlade—boj za kontrolo cen in proti inflaciji, racianiranje itd.—odkar je Amerika v vojni, dobro služijo republikanski opoziciji kot kampanjsko gradivo za prihodnje predsedniške volitve. Vse to je "dokaz," da je novi deal nezmožen za velike naloge, ki jih je prinesla vojna in katera prinaša mir. Oni, republikanci, bodo delali drugače, bolj pravilno in sposobno!

Najboljše kampanjsko sredstvo, ki ga imajo republikanci, je pa "četrti termin," s katerim strašijo dan za dnemov že tri leta. Roosevelt je se odločil, da ostane predsednik do smrti! Da mu je le za predsedniško čast! Četrti termin, peti termin—dokler bo živel! Z drugo besedo: diktator!—

Resni ljudje se ne zmenijo dosti za gozbeždanje o četrtem terminu. Nihče ne ve, razen predsednika samega, če bi hotel še kandidirati ali ne. Osebo ni verjeti, da ga najmanj mika in ne bo hotel vzeti kandidature, čeprav bi ga njegovi pristaši silili. Neko poročilo je bilo, da je Roosevelt rekel nekemu, da bi rad bil v Beli hiši vsaj toliko časa, da bi vodil mirovna pogajanja. To je lahko le govorica. Na drugi strani pa je vzorčno glasovanje (Gallup Poll) že večkrat pokazalo, da je večina ameriških volilcev voljna dati Rooseveltu tudi četrti termin v slučaju, da bo vojna še trajala ob času volitev, ampak le v tem slučaju, ne drugače.

Vse to ne pomeni dosti—toda republikanci zidajo največ baš na to. In velika masa ljudi jim verjame; masa verjame tudi to, da bi Združene države zavrgle demokracijo, če bi bil Roosevelt izvoljen v četrto—kar je velik nesmisel. Večina volilcev lahko voli vsak termin novega predsednika in lahko voli nekoga kolikorkrat hoče, ako mu zaupa in oboje je demokratično postopanje.

Res pa je tudi to, da se ljudstvo naveliča vsakogar, pa naj bo še tako dober in pošten, če je predolgo v uradu. Izprememba v demokraciji je navadno potrebna! In baš to je tista ljudska žilica, za katero zdaj republikanci pridno tipljejo in—uspevajo pri vsakih volitvah, izvemši tu in tam.

V enem letu, ki nas še loči od prihodnjih predsedniških volitev, se lahko zgodi marsikaj; lahko je vojna končana in pridejo epohalne izpremembe na svetu; lahko pride kaj tudi v ameriški politiki in ekonomiji. Vse to lahko zmeša štrno republikanski stranki, kakor vsem drugim strankam.

Ne pozabimo, da politične stranke v Združenih državah niso več ono, kar so bile pred novim dealom. Obe stari stranki, demokratska in republikanska, sta že leta v procesu presnavljanja. Med novodealskim demokratom in južnjaškim demokratom je danes ideološka razlika tako velika, kakršna je bila nekoč med radikalnim demokratom in nazadnjaškim republikancem; isto dejstvo velja za razliko med republikanci liberalnega kova in reakcionarnega tipa.

Ostala so le stara imena, ki danes zelo motijo preproste ljudi. Če danes preprost človek, ki ni politično opredeljen, misli, da so republikanci sami nazadnjaki, demokratje pa predstavniki napredka ali narobe, se hudo moti—in koliko jih je še, ki tako mislijo! Varajo jih imena, politične znamke. Konfuzija je pa toliko večja v najnovejšem času, ko se največji nazadnjaki in šarlatani odevajo z demokratično zastavo. Zdaj, ko bo fašizem premagan in postavljen na kamen sramote, bodo vsi ameriški fašisti kričali, da so demokratje. Vsi totalitarci—vštevši komuniste—bodo sipali demokracijo iz ust, v notranjosti pa ostanejo totalitarci!

Najžalostnejše pa je na delavski fronti. Povsod na tej fronti še vedno—praznata. Ameriško delavstvo bega kot čreda splašanih ovac sem in tja in se oboja za suknjo novodealskih demokratov ali "naprednih" republikancev, ne ve pa tega, še danes se mu noče posvetiti, da edina rešitev zanj je—njegova, lastna, samostojna delavska stranka.

Ameriški delavci so masno še vedno na lovu za nekimi prijatelji, nočejo pa spoznati svoje največje nesnice—da so baš oni sebi največji in najboljši prijatelj, kadar je treba braniti njihove koristi. Vsi drugi "prijatelji" jih bodo branili le toliko časa, dokler jih potrebujejo zase.

Voditelji delavskih unij pred Belo hišo, kjer so konferirali s predsednikom Rooseveltom. Prva vrsta, od leve na desno: William Green, A. F. Whitney, Anna Rosenberg, Philip Murray in Julius Emspak. Druga vrsta: George Meany, Daniel Tobin in R. J. Thomas.

Pismo iz Washingtona

Nacisti bi hoteli več podpore od
Madžarov, Hrvatov in Srbije
(Office of War Information)

Washington.—Po švedskem časopisu Dagens Nyheter od 18. oktobra pritiska Nemčija z vsemi svojimi silami na balkanske države. List razlaga, da je nedavno obisk Raederja in Meissnerja v Budimpešti morda v zvezi z ustanovitvijo balkanske fronte. Nemčija je seveda tudi odgovorna za ravnanje izvršeno preureditev hrvaške vlade, kjer je bil napravljen poskus razširjenja vladnih temeljev s tem, da so bili poklicani v vlado povsem novi ljudje. Ravno tako so tudi nemški interesi in nemški pritisk globlji vzrok hrvaško-srbskega zblizanja.

To je vzrok, da je Nedić obiskal Hitlerja v nemškem glavnem stanu in da se pričakuje, da bo Pavelić poklican k Hitlerju. Na svojem potu nazaj se je Nedić za par dni ustavil v Zagrebu, kjer se je posvetoval z nemškim poslanikom Kaschejem, in sicer v navzočnosti Paveličevega predstavnika.

V teh pogajanjih je baje predmet debate sporazum za skupen načet ureditve srbsko-hrvaško-madžarske meje.

Švedski list trdi, da je po svoji nedavni konferenci z nemškim komandantom na Balkanu, Weichom, in posebnim pooblaščenem Neubauerjem Pavelić odpotoval v Nemčijo in da so ga pričakovali nazaj dne 18. oktobra.

Potrjuje se, da je nova hrvaška vlada sestavljena izključno iz pronaacističnih elementov ter da se v njej nahajajo en sam Šeb, Besarović, ki je s Pavelićem skupaj hodil v šolo. Vendar pa matirajo tudi to kot dokaz za srbsko-hrvaško zblizanje.

Pavelićev glavni ravnatelj za službo varnosti odpuščen

Hrvaška časopisna agencija je javila dne 18. oktobra, da je Pa-

velič odpustil iz službe dr. Filipa Cavenkovića, ki je bil glavni ravnatelj takozvanega direktorata za rod in varnost. Na njegovo mesto je bil imenovan ustaški četovodja dr. Milutin Jurčić.

Zelo verjetno je videti, da je ta sprememba posledica nemškega pritiska, ker nacisti zahtevajo, da se odločneje nastopa proti patriotom.

Mladi Hrvatje morajo v armado
predno smejo v gimnazijo

Hrvaški dečki ne morejo "biti sprejeti na univerzi ali v gimnazijah, niti stopiti v katero koli privatno ali javno službo, ako prej ne dokažejo, da so zadostili vojaški dolžnosti", je odlok objavljen v dekretu, katerega je ponatisnil zagrebški list Nova Hrvatska po poročilu, katero je prejel Office of War Information dne 16. oktobra.

Dekret določa tudi, da je ministru armade dovoljeno napraviti izjemo v onih slučajih, v katerih je prošilec "odslužil leto dni obvezne aktivne službe kot vojak."

Niti Pavelić niti Nedić ne moreta
dobiti zaslonbe v narodu

Švedski list Stockholm Tydingen poroča dne 17. oktobra v članku, v katerem razmotriva o splošnem političnem položaju na Hrvaškem in v Srbiji, da niti Pavelić, niti Nedić nista mogla najti nobene zaslonbe v svojem narodu.

Paveliću se ne le ni posrečilo, da spreobrne hrvaške mase k fašizmu, temveč, tako pravi švedski list, vodja stranke opozicije, hrvaške kmečke stranke, je še vedno v zaporu, ker je odklonil, da prevzame krmarjenje Paveličeve ladje.

Nedić v Belgradu pa tudi ne uživa nobenega zaupanja med narodom in nima nobene kontrole nad skrivnimi, pritajenimi silami, ki stvarno vodijo njegov narod. Belgrad strda in prebiva in se pripravlja na to, da še eno zimo več strda in prezebra

Clark je rojena v Muncieju, Indiana. Sedaj ima Clark svoj dom v Washingtonu, kjer njegova žena dela za dobrodelne svrhe. Njegov sin William, ki je sedaj 18 let star, je v West Pointu in sledi karieri očeta in starega očeta; in njegova hčerka, sedemnajstletna Ann, študira umetnost v Washingtonu.

Clarkova žena je, kakor njegov oče, vedno imela mnogo vpliva na njegovo kariero. On je želel biti tak kot je bil njegov oče ali pa še boljši, njegova žena ga je pa zmeraj vzpodbujala. Končno je prišel do svojega cilja, ko je postal zapovednik pete armade; ponosen je, da je bil izbran za to nalogo, posebno pa, da je prvi zapovednik ameriških pešcev, ki se bojujejo na tleh Evrope.

Common Council—FLIS.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Pravi, da dobiva pisma iz Ljubljane ali Slovenije, očitno pa je, da ima malo ali nič dokazov, kdo je porušil to ali ono vas. Največ tega so storiли Lahi in Tevtoni. On le seje ono kletko politiko, ki peha naš narod v pogubo, kajti le v edinstvi je moč. Ampak on podira to edinstvo. Isto delajo tudi nekateri njegovi kolegi, ki nekaj brbrajo v Ameriški Domovini od šte. 245 do 251 in bahaško bobnajo, češ, mi odstopimo, namesto da bi to povedali na seji eksekutivne Sansa.

Te babnice se javno kažejo, češ, mi smo pravoverni, ne pa oni tam. Takim farizejem je rekel Kristus, ko je bil zanjevan radi svojih nauk: "Pobeljeni grobovi ste..." Ampak tisti farizeji so bili angelji proti sedanjim.

Matija Pogorelec.

Od fontanskih rojakov

Fontana, Cal.—Na seji naše podružnice Sansa 19. septembra je bilo sklenjeno, da še kaj naberemo za politično akcijo za stari kraj. Na seji smo nabrali \$15.50, blagajnik pa je imel na roki še \$10. Na seji 17. oktobra je bilo sklenjeno, da pošljemo Sansu \$20, v blagajni pa ostane \$5.50.

Dne 27. maja sem poslal v gl. urad Sansa \$30, do sedaj skupaj \$50. Poslal sem tudi imena darovalcev, ki pa niso bila priobčena v Prosveti. Zatorej tukaj navedem imena prispevalcev. Po pet dolarjev so dali Mike Potepan, Anton Vidmar in žena, po tri dolarje Charles Jurkovec, po dva dolarja Anton Hočevan, Anton Rihtar, Louis Lipovec, Viktor Vidregar, Anton Resnar, Anton Blatnik, Ursula Blatnik, Anton Vidregar, Mike Mizury, Mary Mizury, Anton Vidregar, John Ruper; po dolarju Anton Fornan, Alojzija Maček, Frank Kurnik, Thomas Frank, Rose Krakar, Pete Krakar, Mary Lipovec, Frances Rihtar, Mally Vidregar, Frank Žužek, Ana Žužek, Rose Vidregar, Steve Rihtar, Frank Vidmar, Mrs. Muhar, Mrs. Ruper, Ana Hočevan, Albin Zalokar, John Gospodarič; po 50c Leon Resnar, Mrs. Resnar, Martin Jankovič. Skupaj \$55.50. Ako sem tukaj napravil

O bistvu življenja

Leon Detela.
KONEC

Beljakovine, maščobe in mnoge druge organske snovi vsrkavajo vase vodo iz staničnega soka in so kot pravi koloidi v polni meri podvrženi vsem vplivom snovi v staničnem soku in vsem vplivom stanične okolice.

V protoplazmi tvorijo koloidi beljakovin, maščob itd. nekakšno trdno ogrodje, ki sestavlja vse polno majhnih prostorčkov, takih kot so n. pr. v napol iztočeni steklenici piva pravilne kamrice v vratu steklenice, obdane s tankimi tekočinskimi stenami. V majhnih kamricah protoplazme, ki jih obdajajo koloidne stene, pa se pretaka stanični sok, to je v glavnem voda, v kateri so raztopljene najrazličnejše snovi.

Sedaj se pa povrnimo k naši jetrni stanici in si mislimo, da so najmanjši delci beljakovin, maščob in drugih snovi, ki sestavljajo ogrodje protoplazme, povečani na velikost opeke.

20 tisočink milimetra dolgo jetrno stanico bi morali potem povečati v ogromno, 50 m visoko poslopje s 7000 km² veliko talno površino, kar bi nekako odgovarjalo površini cele spodnje Štajerske. To poslopje bi bilo razdeljeno z že prej omenjenimi stenami iz beljakovin, maščob, ogljikovih hidratov itd. v premanoge dvorane, sobane, sobe in sobice, po katerih bi se pretakal in valil stanični sok, to je voda in v njej raztopljene snovi.

Vse te snovi pa vplivajo druga na drugo in na koloidne stene, kar na lepem nastane v eni izmed soban neka nova snov, ki se močno in naglo razširi, tako da popokajo in razpadejo stene sobe in da zalije vsebina sosednih soban ruševine stare. V novem kotlu se znajdejo zdaj druga poleg druge čisto nove snovi, zopet nastopi burna reakcija, maščoba, ki tiči v steni sosedne sobane, se zgosti, skozi nastalo odprtino vdira v naš kotel neka tuja snov,

kako pomoto, naj me prizadeti obvestilo, da popravim.

Tukajšnja naselbina zelo napreduje v prebivalstvu. Največ je prišlo semkaj ljudi na delo v jeklarino, katero je zgradil Henry Kaiser in potrošil okrog \$108.000.000 za zgradnjo. Ljudje prihajajo semkaj od vseh strani.

Večina tukajšnjih rojakov se dosti ne zanima za Kaiserjevo jeklarino, ker so zaposleni doma s kokaškerjo, pomaranči in "grape fruitom". Cena zemlje je zelo poskočila, odkar je Kaiser zgradil tovarno.

Dne 26. septembra je tukajšnji družabni klub obhajal svojo triletnico. Ženske so bile precej zaposlene, da so napravile dobro večerjo, a tudi za suha grla ni manjkalo. Vse to je šlo iz blagajne, ki prav dobro obstoji. Iz blagajne smo tudi kupili baline, s katerimi se rajaki kratkočasijo ob nedeljah. Ta klub bo ostal nekaterim v spominu, če se spomnijo nazaj tri leta.

Na zadnji seji Sansa smo pobirali prostovoljne prispevke za poštnino in Bulletin in nabrali \$2.60, kar sem poslal na Združeni odbor jugoslovanskih Američanov v New York.

Anton Blatnik, tajnik.

ki povzroča, da nastane v kotlu poševna nova stena in da imamo sedaj dva nova kotliča itd.

Tako burno je dogajanje v vseh kamricah sluzastega pratoriva, neprestano se spreminjajo snovi v kamricah in stene kamric same in s tem tudi sestava protoplazme.

Nekje se stvarja nova protoplazma, drugje zopet razpada in neprestano se spreminja tudi njen ustroj.

Pri tem neprestanem presnavljanju, nastajanju in razpadanju snovi, ki sestavljajo protoplazmo, so vse snovi enako potrebne. Le eno je treba odtegniti in kmalu ne bo več dogajanje normalno, kmalu se bo sesula veličastna zgradba pratoriva v same ruševine — protoplazma bo za vedno umrla. Kajti le vedno presnavljanje protoplazme je njeno življenje; če to spreminjanje neha, je življenje konec. Živa ni torej nobena izmed snovi v protoplazmi, življenje obstoja v vednem izpreminjanju in medsebojnem učinkovanju vseh snovi, ki so v njej.

Zakaj se pa vsa ta burna dogajanja ne vrše v mrtvi jetrni stanici? Saj imamo v mrtvi jetrni stanici tudi še vedno beljakovine, maščobe in vse one snovi, ki so bile v njej, dokler je še živila.

Ceprav je vse to res, vendar so te snovi v mrtvi stanici v precej drugačnem stanju kot v živi. Ponosna stavba koloidov se je sesula in zgostila, vsa protoplazma stanice je skrepnela v nastopajoči smrti in vse telo višjih bitij je odrevenelo v smrtni grozi.

Pa ne oziraje se na te izpremembe v ustroju protoplazme domnevajo naravoslovci, da morajo biti v živi protoplazmi neke snovi, ki jih v mrtvi ni. Katere so ravno te snovi, ki povzročajo razlike v obnašanju žive in mrtve protoplazme, ne vemo točno. Vendar domnevajo naravoslovci, da moramo iskati take snovi med beljakovinami, kajti beljakovine so najfinejše, pa tudi najbolj občutljive snovi, kar jih poznamo, in ravno one morajo biti v največji meri odločilne za dogajanja v živi stanici.

V čem obstoja bistvena razlika med beljakovinami v živi protoplazmi in med onimi v mrtvi, je težko reči. Pomisliti moramo, da vemo za enkrat o beljakovinah še bore malo in da jih je nemogoče natančneje raziskati, ker razpadejo že pri najhujšem vplivanju na nje v svoje gradbene kamne in s tem je konec njih in protoplazme, katere sestavni del so.

V primeru proučevanja beljakovin je človek s svojimi okornimi pripomočki podoben slepecu, ki bi hotel spoznati podrobnosti ustroj ure, ki je ni nikdar videl, na ta način, da bi enostavno tolkel s kladivom po njej in skušal potem potopitipavanja razbitih kolese dometi, kakšna je razlika med dobrodočo in pokvarjenim uro.

Vendar nas vse te težave ne plašijo. Glavno je, da smo vsaj načelno spoznali, v čem je bistvo življenja in da smo se za vedno poslovlili s skrivnostno "vis vitalis" in s podobnimi strašili in da vsaj vemo, v kateri smeri nam je iskati končne rešitve tega vprašanja.



Vojak Robert Webb s svojo ženo in novorojenčkom v neki bolnišnici v Washingtonu.

Postanek in razvoj sveta

P. Volkač

Dolga tisočletja si je ustvarjal misleči človek podobo sveta. Narava mu je bila nerazrešljiva uganika. Kljub bujni fantaziji je ostala človeška misel preuborna, da bi spoznala resničnost naravnega razvoja. Šele, ko je postalo znanstveno naravoslovje najvišje torišče človeškega dela in smiselnega iskanja, se je dvignil človek nad naravo in jo uklenil v svoje pesti z ogromno tehniko.

Med srednjeveškim in novodobnim pogledom na svet je razoren globok prepad. Razgled skozi moderni astronomski daljnogled odkriva milijone drobnih svetov, ki plavajo v brezkonnem vseirju. Nekoč je človek poznal le malo ploščo zemlje, solnce in zvezdni svod nad seboj. Danes pa se je obzorje razširilo na vse strani, v neskončnost. Zemlja, zibelka vsega našega življenja, je v primeri z milijoni ostalih svetov le zrnce, droben prašek v zvezdnem vseirju. In tudi, če je tako neskončno majhna, je za vsakega človeka velika; ona je naš svet, pravil ter poročilec vsega življenja in človeške zgodovine.

Najenostavnejše doživljanje sveta pri "divjaških ljudstvih" priča, da človeštvo na tako nizki kulturni stopnji ne more še spoznavati zakonov narave. Vse mišljenje in doživljanje je otroško, trenutno, brez trajnega spomina. Zato pri takih ljudstvih ne najdemo nobenega nazora o svetu. Šele z delitvijo dela in s prvo gospodarsko produkcijo je človek spoznal naravne sile, a si jih ni znal z razumom razložiti. Tako je nastalo prvo razmišljanje o postanku sveta.

Prvotno razlaga sveta so podala stara ljudstva v začetkih civilizacije. Vse take razlage temelje na posebej izbrani naravni sili. Naravni pojavi, ali kakor jih z drugo besedo imenujemo "fenomeni", so človeku podobna bitja, ki imajo človeške lastnosti (božanstva, duhovi itd.—Teološka, bogosil, razlaga sveta.) Vse stare verske pripovedke opisujejo življenje in dejanja takih naravnih božanstev. Na mišljenje divjakov tudi zelo vplivajo sanje in dihanje. Ker si stara ljudstva niso znala razložiti delovanja božanstev in pljuče, so mislila, da možgani naravo duhov. Nastalo je mnenje, da sta telo in duša dve različni bitji, dve življenjski razliki (dualizem). Iz tega nazora je vzrasel teološki dualizem krščanstva, ki je prevladoval ves srednji vek.

Najlepši primer teološke razlage nastanka narave je pesem o stvarjenju sveta v starem babilonskem "gilgasneč episu". Našli so jo med izkopninami pri Nippurju v Mali Aziji. Pisana je na lončeni tablici in predstavlja dragoceno zapuščino prastare hetitsko-babilonske kulture. Posebno pa je značilna tudi zato, ker kaže veliko sorodstvo s svetopisemsko pripovedko o stvarjenju sveta.

Stari Babilonci so si predstavljali nastanek sveta na čudovit način. Mislili so, da je vladalo v prazčetku vseh stvari temno, zmedeno pravdovje (kaos), ki so ga imenovali "Tiamat". Ko so sklenili bogovi urediti svet, se je dvignil "Tiamat" proti

njim v obliki zmaja in sedmoglave kače. V svojem zagrenjenem sovraštvu do bogov je bruhal iz sebe velikanske strupene kače. Vsa božanstva so se tresla od strahu pred groznim sovražnikom, le "Marduk", bog svetlobe in pomladi, si je upal v dvoboj s pošastjo. Na sijajnem vozu, katerega so vlekli štirje žarečeognjeni vranci, se je popeljal naproti "Tiamatu". Zmaj je zakričal in globoko raztegnil žrelo. A preden je mogel sklopiti čeljusti, je spustil "Marduk" v njegovo notranjost val besnega vetra, zagrabil za sulico in prebodel sovražniku srce. "Tiamat" se je premagan zgrudil. Bog je nato prerezal ubitega zmaja na dvoje. Iz ene polovice je napravil nebo, iz druge zemljo. Nebo je posejal s solncem, mesecem in zvezdami, a zemljo z rastlinami in živalmi. Nazadnje, ko je bil svet ustvarjen, je izobilkoval iz ila, pomešanega z božjo krvjo prvo človeško dvojico: moža in ženo.

Teološka naziranja antičnega človeštva in prastarih mitov (pripovedka o bogovih) so po svoje tolmáčili tudi pradedje Izraelcev. Od stare asirsko-babilonske kulture so prevzeli verske in naravoslovne pripovedke, jih po svoje obdelali in prilagodili svojim gospodarsko-socialnim razmeram. Na domača tla so prenesli tudi pripovedko o stvarjenju sveta, ki je zapisana v sv. pismu stare zaveze (Genesis).

Kakor je v Babilonu premagal Marduk srdito pravdovje in uredil naravo, tako je tudi stari hebrejski bog Jehova ustvaril svet. Za stvaritev je potreboval šest dni. Prvi dan je vladala še tema in zemlja je bila pokrita z vodo. Nad njimi se je razprostiral božji duh. (Načelo dualizma in spiritizma.) In bog je rekel: "Bodi luč!" In bila je luč. Tako je ustvarjal Jehova šest dni: najprej nebo, nato zemljo in morja, četrti dan luč na nebu (solnce), peti živali in nazadnje prvega človeka. Telo mu je zgradil iz ila in vanj vdihnil neumrjočo dušo (načelo dualizma!). Sedmi dan pa je bog počival in se veselil svojega dela. Svet je bil ustvarjen in se ni več izpreminjal.

V šestem stoletju pred našim štetjem so se pojavili tudi na Grškem, zlasti v Atenah, slinili teološki nazori o postanku sveta. Njih glavni zagovornik je bil pevec Orfej. Trdil je, da je Kron (čas) napravil iz Aitera (zraka) in Kaa (kaosa, zmede) okroglo obliko zemlje, podobno jajcu. V tej okrogličasti snovi se je rodil bog Fan (Phanes) stvarnik svetlobe, zemlje in nebes. Fanova sinova sta bila Okean (ocean) in Thetis (more).

Vsi prvi poskusi in začetki razmišljanja o postanku sveta so torej teološkega značaja. Predstave o svetu ne izvirajo iz poznavanja narave in njenih zakonov, temveč so plod ugibanja povezanega v fantastične oblike (spekulativna znanost).

(Dalje prihodnjik.)

WHERE THE FUEL GOES



It takes 12,500 gallons of gasoline to train one pilot.

Najmlajši general

je vodil invazijo Italije

Ko so vesti o tajnih pogovorih, ki so privedli do invazije severne Afrike, bile prvokrat obelodane v ameriški javnosti, je posebej opažen neki dogodek. Nememu ameriški vojaški oficirju, ki se je v temni noči izkrcal iz podmornice, da razpravlja s protazvezniškimi francoskimi oficirji na afriških tleh, se je pripetila nezgoda. Čoln, s katerim se je vžul k obali, je bil prenapolnjen tako, da se je prevrnil in čolnar je izgubil ne samo svojo obleko, temveč tudi 18.000 dolarjev v zlatu, katere je nosil s seboj.

Kasneje se je izvedelo, da je ta ameriški oficir bil general Mark W. Clark. Tedaj je bil malo znan javnosti, toda danes vsi vedo, da je vodja pete ameriške armade, prvega ameriškega odredka, ki se v tej vojni bori na evropskih tleh.

Intocaso, ko je bilo objavljeno, da je peta ameriška armada z majala Hitlerjevo evropsko trdnjavo, ko se je izkrcala v okolici Neapla, je zavezniška komanda v severni Africi tudi naznanila, da general Clark zapoveduje ameriškim in britanskim četam, ki so se prve izkrcale.

General Clark ni samo eden od najmlajših ameriških generalov, temveč je tudi eden najbolj visokih. Star je 47 let in navadno se računa, da je visok šest čevljev in dva ali tri palce. Rodil se je 1. maja 1896 v Madison Barracks, N. Y., kjer je takrat služil njegov oče, polkovnik Charles G. Clark. Od rane mladosti je vedno želel posvetiti se, kot njegov oče, vojaški karieri. Nikdar ni odstopil od tega svojega namena. V določenem času so ga sprejeli v West Pointu, od kjer je graduiral leta 1917.

Po končani šoli je šel na francosko fronto v prvi svetovni vojni. V neki bitki na planinah Vosges je bil ranjen s šrapnelom, kasneje je dobil odlikovanje škrlatnega srca. S svojim podvzetjem, s katerim je prišel v Italijo s Francozi v severni Africi, pa si je pridobil posebno službo in napredovanje.

General Clark je bil med dvema svetovnima vojnama na

mnogih odgovornih mestih, toda kot večina vojakov v mirnem času ni bil poznan javnosti. Ampak v maju 1942 je njegovo ime bilo med imeni ameriških vojaških in pomorskih oficirjev, ki so prišli v London na vojne konference; kmalu za tem je bil imenovan za zapovednika ameriških vojaških sil v Veliki Britaniji.

Armado na suhem in pešce ima posebno rad. Čeprav je disciplinarno zelo strog, se zelo zanima za dobrobit svojih vojakov; jih pozna in jih ima rad. In vojakji tudi imajo njega radi. Pod njegovim vodstvom so se čete v Veliki Britaniji natančno in realistično izurile za predstoječe borbe. V nekih manevrih so rabili pravo municijo.

"Nekaj jih bo seveda ranjenih," je dejal, ko je razlagal to operacijo, "toda bolje je, da se izurijo sedaj, tako da se jih kasneje na bojnem polju čim več reši. Ti ljudje so zelo dobri. Jaz vem, kaj lahko naredijo. Njihova morala je zelo visoka. Oni vedo vse o drugi fronti in želijo, da do tega pride kmalu, tako da opravijo svoje delo in pojdejo domov."

Toda po navadi general Clark ne govori mnogo. Nikdar ne govoranči. Znano je, da je še, ko je bil v West Pointu, nekoč odgovoril na vprašanje, kaj ga najbolj interesira, da želi "graduirati in postati oficir". Ima rad gledališče in kino, posebno pa komedije. Je navdušen ribič in tudi malo igra golf s svojimi kolegi. Najbolj se pa zanima za vojno historijo in večinoma bere knjige strokovnjakov, ki se bavijo z vojno, ali pa so biografije vojnih osebnosti. Prijetno mu je na družabnih večerjih z navadno pripravljeno hrano. Nikdar ne kadi, toda včasih srka čašico alkohola pred večerjo.

General Clark se vedno nosi zelo čedno, bodisi da je oblečen v uniformo ali pa v civilu. Sam si izbira obleke, ki so vedno zelo enostavne. Ko je izgubil svojo obleko pri afriškem doživljanju, je moral prositi svojo ženo, naj mu iz Washingtona pošlje drug par hlač "zato, ker so tam bolj poceni." Toda takrat je moral tako storiti.

Spoznal je svojo ženo v Washingtonu leta 1924, ko je prišla na obisk s svojo materjo. Gospa



Moskovska konferenca.

